

Zadeva: Zapisnik 87. redne seje Programskega sveta Sinteze in Nacionalnega sveta za spremembo volilnega sistema (NSVS)

Seja je potekala v torek, 15. aprila 2025 preko elektronskih medijev med 17 in 18.10 uro po naslednjem dnevnem redu:

1. Informacija o kontaktu delovne skupine s poslanci stranke Svoboda;
2. Tekoče informacije o volilnem sistemu;
3. Poročilo PSCN vladi o Projektu 2TDK;
4. Razno.

Ad 1) Odgovor PS Svoboda in nadaljnje predvidene aktivnosti:

Na naša opozorila Predsednicama in Predsednikoma, da DZ že leta krši Ustavo in sklepe Ustavnega sodišča na področju demokratizacije volilnega sistema in ustanovitve pokrajin, za kar so navsezadnje prav oni, subjektivno in objektivno neposredno odgovorni, se je odzvala poslanska skupina stranke Svoboda in predstavila svoje pobude in prizadevanja za ustanovitev pokrajin. Vodja naše delovne skupine V. Pogorevčnik je podrobneje predstavil njihovo gradivo in svoj pisni odgovor, v katerem predlagamo neposredne kontakte in sodelovanje.

V razpravi, ki je sledila, je bilo ugotovljeno, da imajo verjetno številne stranke svoje zamisli, kako se tega problema lotiti. Nekatere stranke celo razpolagajo s strokovnjaki, ki so te zamisli oblikovali v strokovno utemeljene predloge. Zatakne pa se, ker so strankarska vodstva dejansko nesposobna in zadržano nepripravljena na medsebojna pogajanja in usklajevanja. Vsaka stranka vztraja na svojih predlogih, posledica je dejstvo, da stranke že 20 let niso bile sposobne dogovora – kar jasno kaže, da jih vodijo napačni ljudje, izvoljeni v nedemokratičnem sistemu. Če se stranke niso sposobne dogovoriti v direktnem medsebojnem soočenju, to pomeni, da bi morali ta medsebojna pogajanja razširiti in obogatiti z nestrankarskimi strokovnjaki, ki so sposobni videti preko okvirov interesov posamezne stranke. Prav to bo naša ekipa predlagala stranki oz. poslancem stranke Svoboda.

Ad 2) Tekoče informacije o volilnem sistemu:

Podobna situacija je na področju demokratizacije volilnega sistema. Vsaka stranka se je zakopala za plotom svojega ozkosrčnega prepričanja, kakšen volilni sistem je edino pravilen, kakšnega prav ona potrebuje in ga zato upravičeno zahteva. Pri tem mogoče polovico tega prepričanja predstavljajo posebni in osebni interesi vodstev strank, drugo polovico pa njihovo povsem zgrešeno prepričanje, da pred svojimi volivci ne smejo »popuščati drugim strankam« in se dogovarjati v okviru realnih možnosti usklajevanja. Najbolj zadržane se pri tem kažejo majhne stranke, ki svojo vlogo razumejo kot »jeziček na politični tehtnici«, pri tem pa niso sposobne razumeti, da ta vloga jezička dejansko pomeni težko politično odgovornost, ne pa pravico do izsiljevanja. Pri uveljavljanju slednjega zato predstavniki teh strank pogosto izpadejo kot klovn.

Zadnje informacije pa kažejo, da se v ozadju največjih političnih strank vendarle nekaj dogaja. Kratek zapis v Sobotni prilogi Dela razkriva, da stranka Svoboda še enkrat več prihaja s pobudo, da bi se stranke uskladile in izglasovale minimalen, bolj kozmetičen kot vsebinski popravek

sedanjega Zakona o volitvah v DZ. Ta naj bi vseboval zgolj uveljavitev (neobveznega in relativnega) prednostnega glasu. Posledično to seveda vodi v ukinitve volilnih okrajev in dogovor, ali ostanemo pri sedanjem številu volilnih enot(osem), kar bi pomenilo, da bi kandidatne liste štele po 11 kandidatov, ali pa bi se število volilnih enot povečalo na 11, število imen na kandidatnih listah pa s tem skrčilo na osem.

Slabost tega predloga je, da ne zagotavlja enakomerne pokritosti ne v fazi oblikovanja kandidatnih list ne dejansko izvoljenih poslancev. Najprej bi se lahko zgodilo, kot skrajnost, da bi bili vsi kandidati določene stranke v določeni volilni enoti iz regionalnega središča te enote, kar bi nedvomno predstavljalo svojevrstno obliko deformacije ne le na ravni sistema, temveč kasneje v definiranju razvojne politike, ki bi jo taka »poslanska gnezda« uveljavljala v škodo uravnoteženemu razvoju Slovenije.

Zato kot nujno svetujemo tistim, ki ta predlog pripravljajo, da vključijo določilo, da morajo kandidati prihajati iz različnih »bivših okrajev« (načelo enakomernosti), da vključijo zahtevo po domicilu kandidatov, načelo spolne uravnoteženosti kandidatne liste in načelo javnega potrjevanja kandidatne liste na konvencijah političnih strank po enotah.

Ker na podlagi izkušenj iz desetletnega sodelovanja ne verjamemo v zdravo pamet političnih strank in še manj v ustrezno strokovno usposobljenost nekaterih, ki so jih stranke imenovala za nosilce te dejavnosti, si upamo drzniti verjeti, da je ideja o še enem poskusu usklajevanja vzniknila iz dveh dejstev: prvič, iz naših pritiskov in groženj, da bomo v predvolilnem obdobju s prstom pokazali na tiste stranke, ki blokirajo vsak poskus demokratizacije volilnega sistema, in drugič, da se je v SDS povečal interes za uveljavitev kombiniranega volilnega sistema. Ta povečani interes se zaenkrat kaže kot dogovor na relaciji dveh inštitutov, Ribičičevega in Jambrekovega. Čakamo informacije o rezultatih.

Ob tem bi bilo potrebno posebej opozoriti na dve stvari:

- Prvič, ne razumemo strank, ki kot vodilne misli za svoj predvolilni šov ne vzamejo prav svoje (uspešno) zavzemanje za demokratizacijo volilnega sistema, ki jo je na referendumu zahtevalo več kot 71 % volivcev;
- In drugič, s kakšno moralno paradigmo (oz. ogabnim moralnim sprenevedanjem) politične stranke predlagajo nove referendume, ko pa niso udeležile zahtev prejšnjih. DZ bi moral sprejeti načelo, da to enostavno ni mogoče.

Ad 3) Osmo poročilo PSCN:

V okviru te točke je predsedujoči prisotne seznanil s tem, da je PSCN sprejel svoje Osmo poročilo vladi o poteku projekta 2TDK, kjer je potek ocenil kot »pozitivno z zadržkom«, hkrati pa opozoril na vrsto odprtih vprašanj. Poročilo je dostopno [tukaj](#).

Podrobnejša razprava o Poročilu in dogajanju v projektu (zahteva za 350-milijonsko podražitev, grožnje z odhodom turškega partnerja, neracionalno trošenje, itd.) pa sledi na naslednji seji, ko bomo oblikovali stališče SINTEZE-KCD do tega vprašanja in sprejeli še druge sklepe.

Ad 4) Razno:

Dodatne razprave ali predlogov ni bilo.

Predlog zapisnika pripravil Emil Milan Pintar